

خويندنه وهى كتيپ

بۇ دیدى فەلسەفیانە

محەمەد مېرگەسۆرى

ناوى كتيپ: دیدى فەلسەفیانە
 وەرگىران و ئامادە كرن: عدالەت عەبدوλλά
 ناوى دەزگا: والا بۇ راگەياندن و بلا كوردنە وه

نوسین و چاپ كردنى ھەر بەرھەمىكى ئەدەبى و زانستى و فەلسەفى، بەدەر لەو خويندنه وانەى لەلايەن خوينەران و عاشقانى ھەر يەككە لەو بوار و لايەنە جيا جيانە دەكرى، پيويست دەكات، ھەر يەككە لەو خوينەرانە راو سەرنج و خويندنه وه يەكى جودا لەو خويندنه وهى بۇ سەرتاپا بەش و ناوەرۆكى ھەر يەككە لەو بەرھەمانەى سەرە وه ھەيەتى. خويندنه وه يەكى بابەتى و لۆژىكى ھەموو لايەك و جەوھەرى ھەر يەككە لەو بوار و بەرھەمانەى سەرە وهى ھەيەت. بۇ ئەوھى لەو رىيە وه بتوانين، ھەم ھاريكارى ئەو ماندوبونەى نوسەرو وەرگىرو

عەلى حەرب

ئامادەكارى ئەو بەرھەمانە بىن،
 ھەم ھەلەو ئەو پەخنانەى لەبارەى
 ئەو بەرھەمانە، ھەمە راشكاوانە
 بخەينەرۋو. كىتېبى دىدى فەلسەفیانە .
 كە لەلايەن عەدالەت عەبدوللاۋە
 ئامادەو ۋەرگېردراۋەتە سەر زمانى
 كوردى. ۋەك ۋەرگېرى كىتېبەكەش
 باسى لىۋە كردوۋە، ئەم بەرھەمە،
 لە كۆمەلەك بابەتى فەلسەفى و فېكرى
 و كۆمەلناسى، بېرمەند و مامۆستاي
 زانكۆى لوېنانى
 "عەلى حەرب"ە، ناۋبىراۋ لەگەل
 ئەۋەى مامۆستايەكى دىارى دنياى
 ئەكادىمى لوېنانى و عەربىيە،
 بېرمەندىكى دىار و خاۋەن روئيا
 و دنياىبىنەكى خۆبەتى بۆ ھەموو
 ئەو مەسەلە و ئارىشە فېكرى و
 فەلسەفیانەى لە جىھانى رۆژھەلات
 بەگشتى و جىھانى عەرەبى بوونيان
 ھەيە. بە خۆبىندەنەۋەى ھەر يەكك
 لەو بابەتانەى دووتۆبى ئەم كىتېبە،
 خۆبىنەر دەكەۋىتە نىۋ گۆشەى
 لىكداۋەى ھەر يەك لەو بابەتانە
 و قولبۈۋنەۋە لە جەۋھەريان. بە
 واتايەكى تر ۋەك چۆن فەلسەفە
 دەيەۋى ۋەلامى ھەموو ئەو پىرس
 و پىرسىارانە بداتەۋە، كە لە ھزرى
 مرقۇدا بە دۋاى ۋەلامىكى يەقىن
 و چرۆكردوۋ دەگەرىن. ئەۋا بابەت
 و بەرھەمەكانى حەرب، ناچارمان
 دەكەن، بەھەر نرخ و ماندوۋىونىك
 بىت، خۆمان بە دۋاى ۋەلامى ئەو
 پىرسانەدا بگەرىن، كە ۋەرگېرى
 كوردى زۆر شارەزايانە ئەو

پىرسانەى ۋەرگېردراۋەتە سەر زمانى
 كوردى، كە حەرب خۆبى بە گىرنگى
 زانىۋە و راشكاوانە ۋرژاندۋىەتى و
 خستۋەتەرۋو.
 ئەۋەى ئەم بەرھەمە لە زۆر ئەو
 بەرھەمانەى تر جىا دەكاتەۋە،
 كۆكردنەۋ ۋەرگېرانى چەند
 لىكۆلېنەۋە و دەقىكى فەلسەفى
 و كۆمەلناسى بېرمەندىكى
 عەرەبە، كە پىشەر زۆر كەم ئىش
 لەسەر ۋەرگېرانى چەند لىكۆلېنە و
 بەرھەمى ئەۋان كراۋە. ھەر يەكك
 لەو بابەتانەى لە دووتۆبى ئەم
 كىتېبەدا كۆكراۋنەتەۋە، جىبى بايەخ و
 سەرئىچكى ئەۋان، كەۋا لە رىبانەۋە
 قەلەم و دەنگ و عەقلى عەرەبى
 يان روانىنمان بۆ زۆر لەو نۇخبە
 رۆشنىبىر و فېكرىيەى تر، بگۆرىن بە
 رەنگ و چاۋىكى تر سەيرىان بگەين.
 ئەمەش بۆ خۆبى مەسەلەيەكى
 ھەستىار و گىرنگە. ۋەرگېرانى ئەو
 شىۋە بەرھەمانە و بەتايبەت ھى
 ئەو قەلەم و ھزىرە زەنگىنانەى دنياى
 ئەۋروپى و عەرەبى و بەتايبەت
 لەسەر ئەو پىرس و ئارىشانەى
 پەيوەندىكى راستەۋخۆپان بە
 كۆمەلگاي رۆژھەلات و كۆمەلى ئىمەۋە
 ھەيە، نەك پىۋىستىيەكى ئامادەكى و
 سەردەمانەيە، بەلكو زەروربەتتىكى
 لە مېژىنەۋە بەجىگەياندىنى ئەركىكى
 گران بەھايە بۆ دەۋلەمەندكردى
 كىتېبخانەۋ ئالوگورپىكردىنى چەند
 رەنگ و دىدىكى جىۋا ئەو روانىنە
 ھەلانەشە، كە كلتورى رۆژھەلات

رهخنه‌ي حهريه بۆ فلهسهفهو تيؤرى فكري و ريبازى "بؤرديق و چؤمىسكى". كه يه كيكيان له دايكبووى به رهه مى فكري و فلهسهفى ئه وروپى و ريك فلهه نسايه. ئه وهى تريشيان له دايكبووى رهخنه‌يى و روانينى هزرى كه سيكه، بۆ مه سه له كان له و ديو ئوقيانوسى ئه تله سى و دنيايى ئه مريكا. له و يشدا تۆرى رهخنه يانه‌يى حه رب بۆ ده ريباى پر له ئايدا و هه لويس ت و بينينه كانى ئه و دوانه، نيچيرى خوى راو ده كات و ده يانگرى.

له وه ده چى، خويندنه وهى هه ر يه كيك له ئيمه، ژماره‌ي وشه و په ره كان زياد و كه م بكات. به لام كۆتابى خويندنه وه كه م به چه ند دىر و په ره گرافىكى يه كيك له بابته كانى ئه م به ره مه، به زياى ده كه م.

"ئيمه توانايه كى سه ربازيما ن بنيات نه ناوه، رهنكه چه كمان كۆ كرديته وه، به لام له بنياتنانى كۆمه لگه يه كى به هيزو به توانادا سه ركه توو نه بوين، چونكه له بنياتنانى تاكيكى ئازاد و به توانا سه ركه وتو نه بوين. به لي رژيمگه ليكى به هيز و سه رۆكگه ليكى به هيز هه يه، له به رامبه ر تاكگه ليكى سه ركوتكرا وداپلؤسنراودا. ناشزانم ده ره نجامه كانى ئه و جه نكه گه ر هه نديك واى ده بينيت به زينه بويا ن؟ ئه وه شتيكه هه نديكى تر ئوميد ه وارى بوون. ئايا به خته وه ريش نيه بۆ ميلله تيك كه رژيميكي حكو مران سه ركوتى ده كات و داى ده پلؤسينيت، برووخيت، ئه گه ر له سه ر ده ستى بيگانه ش بووه، به تاييه تى ئه گه ر ئه و گه له بۆ خوى ئه و كاره ي پينه كرا؟! !

و رۆژئاوا له گه ل يه ك هه يانه، له گه ل ئه و روانينه هه لانه‌ي كلتوره رۆژه لاتيه كان له نيو خوياندا دو باره‌ي ده كه نه وه، چه ندين نه وه‌ي وايا ن پى په روه رده كر دووه، كه وا هه تا ئه م ساته‌ي تيا ره خنه و راما نه كانمان ده خه ينه روو، كه نال و ري ره ويكى وا نه دۆزراونه ته وه بۆ ئه وه‌ي هه مو ان له سه ر يه ك ديده گاي مؤ دي رنانه‌ي رۆژه لاتى ريك بكه ون.

نوسه رى بابته كانى ديده فلهسه فيه كان، ده به وي ت له رى ره خنه و راقه يه كى لۆژيكي و فلهسه فى قول له باره‌ي "شوناس و مرؤقى عاقل و جيهانگيرى و به عه ره بگردن ... " و چه ند پرس و ئاريشه‌ي تر له ده رگاي هؤش و بى رى تاكى عه ره بى بدات و له و خويندنه نالۆژيكيانه به ئاگايان بينيته وه، كه هه تا ئيستا نه يانتوانيوه يان نه يانو يستوه، كار له سه ر ئه و پرسانه‌ي سه ره وه به ليك دانه وه يه كى ميتؤديانه‌ي زانستى و ساغله م و بيخه وش بكه ن. وه رگيرى كورديش ده يه وى له رى وه رگيرانى ئه م كۆمه له ليكؤلينه وه و بابته تانه‌ي حه رب، ئاشنامان بكات، له ليكچووبى ئه و پرسانه‌ي له ده رو به رمان هه ن و كاريگه ريان له سه ر كۆمه لي ئيمه هه يه.

جگه له وه ش هه ندى له بابته كانى ئه م به ره مه، پوخته و چركراوه‌ي بابته يان به شيكى چه ند كتىب و به ره مه يكي عه لي حه ربه، كه وه رگيرى كوردى ليزانانه و پيزانانه هه لپيژاردوون و به پيوستى زانيون وه ريانگيريه سه ر زمانى كوردى. ئه وه‌ي جى سه رنجه يه كيك له ديده كانى وه رگيرى ئه م كتبييه، وه رگيرانى ده قيكي